

Iniciatives, fugides i retrocessos

Suposicions i invencions. Crítiques superficials i interessades. Falta de comprensió per part d'Occident. Tot això li va dir Mikhaïl Gorbatxov al ministre francès d'Afers Estrangers Roland Dumas durant una llarga entrevista.

Feia temps que el president soviètic no tenia oportunitat de parlar amb un alt mandatari d'un país occidental per dir-li que no era cert que ell estigui enterrant la *perestroika* i que la Unió Soviètica s'encamini cap a la dictadura. I com en els millors temps, quan feia de la sorpresa i del desconcert la seva millor arma, Gorbatxov anunciava aquell mateix dia la liquidació del Pacte de Varsòvia. Un cop d'efecte per guanyar la credibilitat perduda a Occident en els últims mesos, després de la dimissió de Xevardnadze i dels reformistes més significatius i de l'entrada en el cercles del poder de tecnòcrates ben vistos per l'exèrcit i la KGB.

Els Estats Units han rebut aliviats la notícia del desmantellament del bloc militar de l'Est. En les últimes setmanes, coincidint amb les primeres de la guerra del Golf, Washington no va amagar els seus temors i reserves pel clima d'involució que es copsava a la Unió Soviètica. Tot i que la suspensió de la cimera Bush-Gorbatxov que s'havia de fer a Moscou el 3 de febrer es va atribuir, formalment, a la situació de guerra, les posteriors declaracions dels responsables de la diplomàcia i de la defensa nord-americana van ser contundents: desconfiança després de la intervenció militar a les repúbliques bàltiques; desacords que bloquegen un acord per reduir armes estratègiques; incompliment per part dels militars soviètics de les reduccions d'armes convencionals ja acordades i, finalment, un perill latent de guerra civil a tot el territori soviètic.

Aquesta col·lecció de desconfiances nord-americanes ha estat directament

proporcional al conjunt d'estiraborts involucionistes que no han deixat d'apareixer en els mitjans de comunicació soviètics: *Pravda* parlant de guerra imperialista i neo-colonial; experts militars fent auguris sobre una segura derrota nord-americana; comentaris desenterrant els vells dogmes marxista-leninistes com a instrument d'anàlisi de la crisi del Golf.

Gorbatxov necessitava, doncs, donar un cop més fe de la seva voluntat reformista, del seu tarannà democràtic, desmentint hipotètiques conjures totalitàries i, passant al terreny dels fets, anunciar la liquidació del Pacte de Varsòvia. Una iniciativa, a més, exigida sobretot per Hongria i Txecoslovàquia. Aquests dos països no van poder ni voler amagar el seu horror quan, després de la interven-

ció militar al Bàltic, a VÍlnius i a Riga, sectors del *bunker* soviètic, tant militars com civils, van començar a insinuar que potser calia replantejar-se la retirada de les tropes de l'URSS dels països de l'Est. De sobte, l'ombra d'una intervenció armada va tornar a planar damunt dels règims democràtics de Varsòvia, Praga o Budapest. I a més d'un se li va acudir que la feina de desmantellament del bloc de l'Est que van propiciar i començar Iakovlev i Xevardnadze havia quedat incompleta. Que l'entrellat polític i policial havia estat desfet però que les estructures militars estaven gairebé intactes: fins el 30 de juny de l'any que ve no s'haurà completat l'evacuació d'Hongria i de Txecoslovàquia. No hi ha encara data sobre la sortida dels 50.000 soldats soviètics de Polònia, i a l'antiga RDA en queden més de dos-cents mil.

El simple fet de pensar tot això era tan esgarrifós que els governs de Vaclav Havel i de Jozsef Antall van amenaçar amb una sortida unilateral del Pacte de Varsòvia alhora que començaven a fer contactes amb l'OTAN.

Que Gorbatxov hagi estat capaç de garantir que l'1 d'abril ja no existirà el Pacte de Varsòvia podria fer pensar que el president soviètic conserva, malgrat les pressions, una certa capacitat d'iniciativa. De com es resolguin qüestions com la independència de Lituània, les exigències nacionalistes de les altres repúbliques o la reforma econòmica —paralitzada pels tecnòcrates— es tindrà la mesura aproximada del poder que encara té Gorbatxov: marges de maniobra o, només, fugides endavant i retrocessos.

Llibert Ferri